

شہنشاہ

آثر:

عارف و اصحاب کیم فخر جامع

مولیٰ نظر کے علی طائفہ

بکوشش:

مہدی طیب

طالقانی، نظر علی بن سلطان، ۱۲۴۰ - ۱۳۰۶ ق.
کاشف الاسرار / اثر نظر علی طالقانی؛ به کوشش مهدی طیب. _ تهران:
سفینه، ۱۳۸۶.
۲ ج.
ISBN:978-964-95772-8-3 (دوره) ISBN:978-964-95772-5-2 (ج. ۱):
فهرستویسی بر اساس اطلاعات فیما.
کتابنامه.
چاپ اول.
۱. شیمه - - عقاید، ۲. کلام شیمه امامیه، ۳. اخلاق اسلامی. الف. طیب، مهدی،
۱۳۳۱-، مصحح.
ب. عنوان
ک ۲ ط ۲ / ۴۱۱/۴ BP
۱۳۸۶
کتابخانه ملی ایران
۲۹۷/۴۱۷۲
۱۰۲۷۹۵۷



نشر سفینه

نشانی: تهران، سید خندان، ابتدای بزرگراه رسالت، خیابان شهید کابلی، کوچه شهید آگاهی، شماره ۳۳
کد پستی: ۱۶۳۱۷۶۷۵۱۱ تلفن و نمابر: ۰۲۱-۸۸۴۶۵۴۱۶ صندوق پستی: ۱۴۱۸۵/۶۱۶ واحد نشر
تلفن مرکز پخش: ۰۲۱-۶۶۵۶۴۹۸۴ تلفن همراه مرکز پخش: ۰۹۱۲۱۳۵۳۸۲۶

مولی نظر علی طالقانی

کاشف الاسرار

بنیادهای بینش و باورهای شیعی

(جلد اول)

● نوبت چاپ: اول (سفینه)، ۱۳۸۶، تهران ● چاپ: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات ● صحافی: نگاه

● قیمت دوره: ۱۵۰۰۰ تومان ● شابک ۵-۲-۹۵۷۷۸-۹۶۴-۹۷۸ (جلد ۱) ISBN:978-964-95778-5-2 (vol. 1)

● شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه ● شابک ۸-۳-۹۵۷۷۸-۹۶۴-۹۷۸ (دوره ۲ جلدی) ISBN:978-964-95778-8-3 (2vol. set)

© All right reserved همه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است Printed in I.R.Iran

فهرست

(۱۳-۲۰)	پیشگفتار
۱۳	آشنائی با مؤلف
۱۴	دیگر آثار مؤلف
۱۵	کتاب حاضر
۱۷	ویژگیهای چهارمین چاپ
۱۹	ویژگیهای این چاپ
۲۱	مقدمه مؤلف
(۲۳-۶۸)	مقاله اول اصول دین در بیان مقدمات لازمه و مقاصد مهمه
۲۳	مطلب اول: فائده تکلیف و اهل تکلیف
۲۴	مطلب دوم: تفاوت مردم
۲۵	مطلب سوم: تفاوت تکلیف مردم
۲۸	مطلب چهارم: اشتراک در تکلیف
۲۸	مطلب پنجم: اقسام تکلیف
۳۱	مطلب ششم: تمیز اصول دین از غیر او
۳۳	مطلب هفتم: اقامه برهان عقلی بر واجب بودن معرفه الله و اعتقاد به وی عقلاً
۳۷	مطلب هشتم: اثبات وجوب عقلی معرفت پیغمبر و معرفت امام و معرفت معاد و قیامت
۴۰	مطلب نهم: منحصر بودن اصول دین به معرفت خدا و پیغمبر و امام و معاد
۴۱	میزان ارتداد
۴۶	مطلب دهم: انضمام عمل به اعتقاد
۴۹	مطلب یازدهم: اقرار بدون اعتقاد
۵۱	مطلب دوازدهم: تقلید در اصول دین
۵۴	مطلب سیزدهم: عدم تمکن یقین و قرار از تقلید در اصول دین مگر برای اوحدی از ناس
۵۹	مطلب چهاردهم: اقسام یقین
۶۲	مطلب پانزدهم: اقسام کفر و اقسام شرک

(۶۹-۱۰۶)	مقاله دوم اصول دین در بیان خداشناسی
۶۹	مقدمه
۷۰	فصل اول: دلائل خداشناسی
۷۵	فصل دوم: کمال خدا که او را صفات ثبوتیه و سلبیه گویند
۷۸	فصل سوم: عقلی بودن حُسن و قُبْح اشیاء
۷۹	اراده خدا
۷۹	آیات و اخبار حُسن و قُبْح اشیاء
۹۴	فصل چهارم: وجوب هر لطف بر خدا
۹۴	ادله وجوب لطف
۹۵	سهل بودن اسلام
۱۰۱	منابع و توضیحات
(۱۰۷-۱۲۲)	مقاله سوم اصول دین در بیان پیغمبرشناسی
۱۰۷	مقدمه: مراتب و درجات پیغمبران
۱۰۹	فصل اول: دلائل عقلی ضرورت فرستادن پیغمبران
۱۱۱	فصل دوم: وجوب عصمت پیغمبران به حکم عقل
۱۱۲	بیان آنچه دلالت بر گناه معصوم کند
۱۱۶	فصل سوم: شناختن پیغمبران
۱۱۷	فصل چهارم: شناختن پیغمبر اسلام
۱۲۱	منابع و توضیحات
(۱۲۳-۲۱۴)	مقاله چهارم اصول دین در امامت
۱۲۳	فصل اول: اقامه برهان عقلی بر لزوم امام مانند وجود پیغمبر
۱۲۹	فصل دوم: علم و معجزات علی علیه السلام
۱۳۰	مطلب اول: علم آن بزرگوار
۱۳۲	مطلب دوم: معجزات آن بزرگوار
۱۳۵	فصل سوم: نص بر خلافت امیرالمؤمنین (ع)
۱۳۵	مطلب اول: در قول خدا
۱۳۸	مطلب دوم: در قول پیامبر (ص)
	فصل چهارم: اول ماخلق الله و اشرف موجودات و واجب الاطاعه بودن چهارده معصوم
۱۴۱	بر جمیع موجودات و سایر پیغمبران

۱۴۳	فصل پنجم: ایی بکر و عمر و عثمان
۱۴۴	مبحث اول: ایی بکر
۱۴۴	اول: تخلف از جیش اسامه
۱۴۴	دوم: توطئه سقیفه قبل از دفن پیکر پیامبر (ص)
۱۵۱	سوم: غصب فدک
۱۶۳	مبحث دوم: عمر و جسارت به پیامبر در آخر عمر آن حضرت
۱۸۰	مبحث سوم: عثمان
۱۸۵	فصل ششم: حقیقت مذهب امامیه و بطلان سایر مذاهب
۱۸۵	مطلب اول: بطلان تسنن
۱۹۰	مطلب دوم: بطلان سایر فرق شیعه
۱۹۲	حقیقت امامیه
۱۹۵	مطلب سوم: دلایل دیگری بر بطلان هفتاد و دو فرقه و بر حقیقت فرقه امامیه
۲۰۵	اثنا عشریه
	منابع و توضیحات
(۲۱۵-۳۰۰)	مقاله پنجم اصول دین در ظهور قائم (ع) و رجعت
۲۱۵	باب اول: ظهور قائم عجل الله فرجه
۲۱۵	فصل اول: علامات و مقدمات ظهور
۲۲۰	فصل دوم: خفای مدت غیبت و زمان ظهور و سزآن
۲۲۸	فصل سوم: بعضی از اسرار طول زمان غیبت و تعیین ظهور به طور ابهام و اشاره
۲۳۲	فصل چهارم: بعضی از گزارشات زمان و احوال آن جان جهان
۲۴۶	تمت: مطلب اول: حال اصحاب قائم (ع)
۲۴۹	مدح عجم و طالقان
۲۵۱	مطلب دوم: تحریف قرآن
۲۵۶	باب دوم: رجعت
۲۵۶	مقدمه: معنی رجعت
۲۵۷	فصل اول: اثبات رجعت از طریق آیات با تفسیر اهل بیت (ع)
۲۶۳	فصل دوم: اثبات رجعت از طریق احادیث و ادعیه و زیارات
۲۷۵	فصل سوم: بعضی از نکات و قدری از اشارات و رموزات و اسرار رجعت
۲۸۸	منابع و توضیحات
(۳۰۱-۴۷۳)	مقاله ششم اصول دین در بیان معاد و شناختن قیامت و عالم آخرت
۳۰۶	مقدمه اول: حفظ ظواهر شرع

۳۰۳	مقدمه دوم: ضرورت اعتقاد به اصل معاد و عدم ضرورت علم به تفصیل آن
۳۰۵	مقدمه سوم: سرّ عدم مذاقّه در تفصیلات مطلبی که اصل آن به طور اجمال معلوم است
	مقدمه چهارم: پرهیز از اعتقاد به آنچه از تفصیل که قطعی نیست و اجتناب از تاویل آنچه که قطعی است
۳۰۶	فصل اول: مرگ و سكرات موت و بقای روح در عالم برزخ و ثواب و عقاب دیدن آن تا دامن قیامت و بیان سؤال قبر و فشار قبر
۳۰۷	احتضار و مابعد آن
۳۱۱	بقای روح
۳۱۳	خواب مثل مرگ است
۳۱۶	علاقه روح به بدن، پس از مرگ
۳۱۸	حالت برزخ
۳۱۹	سؤال قبر
۳۲۰	فشار قبر
۳۲۷	فصل دوم: قیامت کبری و مقدمات و لوازم آن تا گذشتن از صراط و ذکر جهنّم
۳۳۱	مقدمه اول: بعضی از علامات قیامت که پیش از نفخ صور می شود
۳۳۲	مقدمه دوم: نفخ صور
۳۳۵	مقدمه سوم: فنای اشیاء
۳۳۸	مقدمه چهارم: صحرای محشر و روز قیامت
۳۴۰	مطلب اول: میزان اعمال
۳۴۲	مطلب دوم: محاسبه اعمال
۳۵۴	مطلب سوم: حکم اطفال و مجانین و اشیاء ایشان
۳۵۷	مطلب چهارم: سؤال روز قیامت و شهادت شاهدان
۳۶۳	مطلب پنجم: صراط
۳۶۷	مطلب ششم: جهنّم
۳۶۷	فقره اول: بعضی از جهات عذاب و سختی و شدّت اهل جهنّم
۳۷۶	فقره دوم: آنچه مخصوص مسلمانان است از عذابهای جهنّم
۳۷۷	عذاب بعضی از گناهان
۳۸۲	فقره سوم: عذاب اهل تابوت و بدترین اهل جهنّم
۳۸۶	فقره چهارم: سبکی عذاب بعضی از کفار مخلّد در جهنّم
۳۹۰	فاصله: اعراف
۳۹۵	فصل سوم: بهشت
۳۹۵	زینت اول: بیان بهشت
۳۹۵	اول: درها و دیوار دور بهشت و زمین آن

- ۳۹۷ دوّم: عمارتها و غرفه‌ها و شهرها و درجه‌های بهشت
- ۳۹۸ سوّم: قصرها و قبه‌ها و خیمه‌های بهشت
- ۳۹۹ چهارم: کرسی‌ها و صندلی‌ها و تخت‌های بهشت
- ۳۹۹ پنجم: فرش‌های بهشت
- ۴۰۰ ششم: ظرفهای بهشت
- ۴۰۰ هفتم: باغهای بهشت
- ۴۰۱ هشتم: درخت طوبی و میوه‌ها و بعضی درختان بهشت
- ۴۰۳ نهم: گل و ریاحین و عطرها و بهشت
- ۴۰۴ دهم: مرغان و بعضی از حیوانات بهشت
- ۴۰۵ یازدهم: چشمه‌ها و نهرهای بهشت و حوض کوثر
- ۴۰۸ دوازدهم: روشنی و شعاع نور بهشت
- ۴۰۹ زینت دوّم: اهل بهشت و حوریان
- ۴۰۹ اوّل: حالت و صباحت و نور ایشان
- ۴۱۰ دوّم: لباس ایشان
- ۴۱۱ سوّم: فراوانی و وفور نعمت و وسعت ایشان
- ۴۱۲ چهارم: راحت و بی‌رحمتی ایشان
- ۴۱۳ پنجم: غنا و نغمه‌ها و آوازهای دلربا و خوشخوان ایشان
- ۴۱۳ ششم: ولدان و غلمان
- ۴۱۴ هفتم: دید و بازدید و بزم سرور و مجلس عیش ایشان
- ۴۱۴ هشتم: حوریان و زنان ایشان
- ۴۲۰ نهم: سلطنت و پادشاهی و ریاست و فرمانفرمائی اهل بهشت
- دهم: نوازش همیشگی و دلجوئی و التفات دائمی و اظهار رضامندی خداوند
- ۴۲۲ یکتا نسبت به ایشان
- ۴۲۵ هشت در بهشت
- ۴۲۵ موجود بودن بهشت و جهنم
- ۴۲۷ تجسم اعمال
- ۴۲۸ زینت سوّم: بیان بعضی از نکات و اسرار
- ۴۲۸ اوّل: در بهشت کلّ شیئی فی کلّ شیئی
- ۴۳۰ دوّم: در بهشت نیز تکامل و ترقی هست
- ۴۳۰ سوّم: در بهشت امورات بسته به معیشت و خواهش است
- ۴۳۱ چهارم: عالم آخرت سرتاپا حسّ و شعور است
- ۴۳۱ پنجم: تغییر این بدن در آخرت
- ۴۳۳ ششم: خلقت عوالم جدید بعد از رسیدن قیامت این عالم

۴۳۵	خاتمه: نمونه‌ای از مقام و احسان و انعام محمد و آل محمد (ص) در قیامت
۴۳۵	مطلب اول: وسیله و لواء و مقام محمود و تقسیم جنت و نار
۴۴۲	مطلب دوم: احسان عام و امیدواری بزرگ انام شفاعت کبرای چهارده معصوم علیهم السلام را
۴۵۲	منابع و توضیحات
(۴۷۴-۵۸۰)	رساله متعم در اصول دین
۴۷۴	مطلب اول: انحصار کمال در علم و عمل
۴۷۷	مطلب دوم: اخذ طریق عبادت از معبود
۴۸۳	واقع نمائی عقل
۴۸۸	مطلب سوم: ما حکم به العقل حکم به الشرع
۴۹۵	مطلب چهارم: معنی عرض ولایت اهل بیت (ع)
۴۹۶	مطلب پنجم: انحصار کمال در علم و عمل
۵۰۰	علم به هر چیز بهتر از جهل او نیست
۵۰۱	تمیز آنچه خداوند فهم آن را خواسته و آنچه نخواست
۵۰۲	مطلب ششم: نتایج این مقدمات: در خداشناسی بیان چهار مقام لازم است
۵۰۳	مقام اول: اعتقاد قلبی به خدا و اقرار به زبان
۵۰۴	مقام دوم: ذات خداوند
۵۰۵	مقام سوم: صفات خداوند
۵۰۵	مقام چهارم: افعال خداوند
۵۰۶	تمیز اصول دین از فروع دین
۵۰۸	فائده خدمت و اطاعت
۵۱۱	اصول دین بودن معرفت پیغمبر و امام
۵۱۳	ضرورت معرفت پیغمبر و امام
۵۱۳	مطلب هفتم: نفی متابعت غیر معصوم
۵۱۳	دو طریقه ظاهری و باطنی در تحصیل علوم
۵۱۴	انحصار کمال به متابعت معصوم
۵۱۴	بیان پنج روح
۵۱۵	معرفت غیر معصوم از اول دین نیست
۵۱۸	مطلب هشتم: اشرف بودن عمل از علم در فروع دین
۵۲۱	وجوب اطاعت از پیغمبر و امام مثل اطاعت از خدا
۵۲۲	رکن اربع
۵۲۶	موکول بودن نیل به کمال به تبعیت و اتکاء به معصومین (ع)

۵۲۷	احکام غافل و ملتفت
۵۳۱	نفی رکن رابع
۵۳۲	عقیده شیخیه
۵۳۳	منشاء اختلاف مذاهب
۵۳۴	سزاوار خدمت کیست؟
۵۳۵	اصول خواجگی و کوچک نوازی
۵۳۹	برخی از بدیهیات عقل
۵۴۰	بطلان ترجیح مرجوح بر راجح
۵۴۱	قواعد عقلی دیگر
۵۴۲	جاری بودن قواعد عقلی بر افعال هر ذیشعور
۵۴۳	جاری بودن قواعد عقلی بر افعال غیر ذیشعور
	فاعل ذیشعور در کارش تا سرحدّ دانائی و توانائی برای حصول فائده
۵۴۵	سعی می‌کند
۵۴۶	همه عیبه و نقصها معلول نادانئ و ناتوانئ است
۵۴۷	چهار قسم استدلال در رابطه با ممکنات
۵۴۹	معنی سرّ و لّم هر چیز
۵۵۰	مثال اوّل برای اقسام استدلال
۵۵۱	مثال دوّم برای اقسام استدلال
۵۵۲	مصلحت مورد نظر فاعل همیشه یکی است
۵۵۳	فاعل باشعور نمی‌کند مگر کاری را که سبب حصول فائده است
	مصلحت باعث وجوب فعل و مفسده باعث وجوب ترک و محال بودن
۵۵۴	فعل است
۵۵۵	اوامر و نواهی الهی تابع مصالح و مفسدند
۵۵۶	قواعد وجوب اصلح و وجوب اتقن و احکم
۵۵۹	نقل و ردّ شبهات قاعده وجوب ترجیح راجح بر مرجوح
۵۶۰	نقل شبهه به نحو اقوی
۵۶۲	پاسخ شبهه
۵۶۵	داعی بر افعال در خداوند و در ممکنات
۵۶۷	بیانی دیگر از قواعد ملاحظه اصلح و عمل به اتقن و احکم
۵۶۸	قاعده وجوب و امکان در افعال
۵۷۰	توجیه شیخیه برای فرار از مباحثه و پاسخ آن
۵۷۳	منابع و توضیحات

آشنایی با مؤلف

در مطالعه احوال رجال دو سده اخیر با چهره‌هایی مواجه می‌شویم که جامع ویژگی‌هایی بوده‌اند که به ندرت در یک شخص جمع می‌شود؛ بزرگانی که بر قلّه‌های رفیع فقه و اصول به استواری گام نهاده‌اند، در علم کلام از متکلمان بنام عصر خویش و در حکمت ذی‌رأی و در عرفان نظری صاحب‌نظر بوده‌اند و در کمالات معنوی از عباد و زهاد برجسته روزگار به شمار آمده، مراحل سلوک الی‌الله را با پای دل تا بالاترین مراتب پیموده‌اند و شگفت‌تر آنکه با داشتن این همه کمالات نظری و عملی، همچون پیامبران، با عاقله خلق نشست و برخاست داشته و با مردمان به لسان قوم سخن گفته و به ارشاد و تعلیم آنان پرداخته‌اند.

از جمله این چهره‌های شاخص، عالم عامل، حکیم متکلم، اصولی متبحر، فقیه کامل، محقق مدقق، عابد زاهد، عارف واصل، حافظ قرآن، صاحب قلم و مؤلف توانا، استاد و مدرس فضلا، واعظ ناصح، مرحوم حجة الاسلام والمسلمین حاج مولی نظر علی بن سلطان محمد طالقانی است. وی که از اعظام علمای امامیه و فتنهای اثناعشریه در اوائل قرن چهاردهم هجری به شمار آمده و جامع فروع و اصول و حاوی معقول و منقول بوده است، به سال ۱۲۴۰ هجری قمری (که ماده تاریخ آن کلمه «مرغ» و معادل ۱۲۰۳ هجری شمسی است) در طالقان دیده به جهان گشود.^۱ پس از گذراندن مبادی علوم در ایران رهسپار نجف اشرف شد تا در جوار بارگاه نورانی مولای خویش امیرالمؤمنین - علیه افضل صلوات المصلین - به طی مدارج علمی و کسب کمالات معنوی بپردازد.

سید محسن امین صاحب اعیان الشیعه و شیخ محمد شریف رازی مؤلف

گنجینه دانشوران، از جمله اساتید وی در این دوره را شیخ نظرعلی نجفی نام برده‌اند که خود از عرفای عصر مرحوم علامه سید مهدی بحر العلوم طباطبایی بوده است. همچنین ابن محمد امین نُسَری و ابن حاج اسماعیل حائری و نظیر مشهدی و صاحب جواهر و پس از وی شیخ مرتضی انصاری - قدس الله اسرار هم - را جزو اساتید وی ذکر کرده‌اند.

مولی نظرعلی طالقانی پس از تکمیل مبانی علمی و مدارج معنوی به ایران بازگشت و در مدرسه خان مروی تهران، در حجره دوم حیاط کوچک طبقه فوقانی سمت چپ مدرسه، اقامت گزید و به طور همزمان به تدریس فضلا و طلاب شیفته معارف اسلامی و تالیف کتب ارزنده علمی و اخلاقی و ایراد وعظ و خطابه در منابر عمومی مشغول شد و تا پایان عمر شریف خود به این امور اشتغال داشت. سرانجام به سال ۱۳۰۶ هجری قمری (که ماده تاریخ آن کلمه «غوش» و معادل ۱۲۶۷ هجری شمسی است)، پس از شصت و شش سال (معادل شصت و چهار سال شمسی) زندگی پربار و برکت و سرشار از زهد و عبادت و علم و ارشاد و بر جای نهادن کتب ارزنده در زمینه‌های مختلف علوم و معارف اسلامی و تربیت شاگردانی فاضل و جامع کمالات علمی و عملی، در جوار امام هشتم حضرت علی بن موسی الرضا - علیه آلاف التحية والثناء - دار فانی را وداع گفت و به لقاء محبوب باقی شتافت.

آشنایی با آثار مکتوب مؤلف

از میان کتب و رسائل متعدد مرحوم مولی نظرعلی طالقانی، تنها آثار زیر مضبوط است که از این میان نیز تنها چند اثر باقی مانده و از سایر موارد جز نامی بر جای نیست.

۱. مناط الاحکام: کتابی است در اصول فقه که براساس دو فن تدوین شده است: یکی در فروع و ظواهر احکام و دیگر در اسرار و بواطن آنها. مؤلف هریک از دو فن کتاب را به بحاری تقسیم و از هر بحرانهاری منشعب کرده است. کتاب با این عبارت آغاز می‌شود: «الحمد لله الذی فضلنا علی کثیر من العباد».

مولی نظرعلی در موارد بسیاری از این کتاب به نقل از شیخ و استاد خود علامه شیخ مرتضی انصاری مبادرت کرده است. تاریخ اتمام تدوین کتاب سال ۱۳۰۳ هجری قمری و تاریخ چاپ آن سال ۱۳۰۴ است. شیخ آقا بزرگ تهرانی در

جلد ۲۲ کتاب عظیم الذریعه (ص ۲۸۷، شماره ۷۰۸۹) از مناط الاحکام نام برده است.

۲. اجتماع الامر والنهی: این کتاب در باب یکی از مباحث اصولی تدوین یافته و همراه با کتاب مناط الاحکام به طبع رسیده است. صاحب الذریعه این اثر را در جلد اول (ص ۲۶۹، شماره ۱۴۱۲) معرفی کرده است.

۳. رساله فی الفناء: این کتاب نیز همراه با مناط الاحکام به چاپ رسیده و در جلد ۱۶ الذریعه (ص ۶۲، شماره ۳۱۰) از آن نام برده شده است.

۴. کلمات القرآن: کتابی است در تفسیر مفردات قرآن کریم که به شیوه عربی ملتمع در حدود ده هزار سطر نگاشته شده است. مؤلف پس از مقدمه‌ای مختصر مفردات قرآن را از الف تا هاء آورده و مورد بحث قرار داده است. صاحب الذریعه در جلد ۱۸ (ص ۱۱۷، شماره ۹۷۸) پس از ذکر این کتاب اظهار داشته که نسخه خطی آن در سال ۱۲۹۷ در تهران در نزد شیخ مرتضی مدرسی چهاردهی بوده است. مولی نظرعلی در صفحه ۹۰ جلد اول کاشف الاسرار به این اثر خود اشاره کرده است.

۵. طراز المصائب: کتابی است در مقتل که شیخ آقا بزرگ در جلد ۱۵ الذریعه (ص ۱۵۹، شماره ۱۰۳۸) از آن یاد کرده و آورده است که نسخه خطی آن در مشهد در نزد شیخ علی اکبر نهاوندی بوده و نیز همان جا متذکر شده که شنیده است این کتاب به چاپ رسیده. مولی نظرعلی در کتاب کاشف الاسرار از این اثر نام برده و به ویژه در بخش «اجمال مواعظ سنه ۱۲۸۵» کراراً به آن اشاره کرده است.

۶. اشتراط الحسن فی قبول الشهاده

۷. حاشیه رسائل شیخ مرتضی انصاری

۸. حجیه الخبر الواحد

۹. تحقیق العناوین

از میان چهار اثر فوق تنها به کتاب تحقیق العناوین در صفحه ۵۵۳ جلد اول کاشف الاسرار اشاره رفته است.

آشنایی با کتاب کاشف الاسرار

کتاب کاشف الاسرار بی شک از ارزشمندترین آثار مولی نظرعلی طالقانی است. این کتاب که اکنون چهارمین چاپ آن به شیفتگان معارف زلال شیعی تقدیم می شود

پیشتر دو بار در قطع بزرگ (در ۳۹۴ صفحه با حدود بیست و پنج هزار سطر) به شیوه چاپ سنگی در سالهای ۱۲۸۶ و ۱۳۸۵ هجری قمری و یکبار در قطع رقی (در ۸۰۰ صفحه) با حروف چایی در سال ۱۳۷۷ هجری قمری در تهران به چاپ رسیده است. کتاب شامل دوازده بخش است که به ترتیب عبارت‌اند از:

مقدمه مؤلف، رساله در اصول عقاید، رساله متمم در اصول دین، رساله فن اخلاق (با مقدمه‌ای در این باب)، رساله در محبت، اجمال مواعظ سنه ۱۲۸۰، اجمال مواعظ سنه ۱۲۷۸، اجمال مواعظ سنه ۱۲۷۹، اجمال مواعظ عاشورای سنه ۱۲۷۹، اجمال مواعظ سنه ۱۲۸۵، مقاله در معرفت ائمه به نورانیت، اجمال مواعظ سنه ۱۲۸۶.

از ویژگیهای بارز کتاب این است که مؤلف، به سبب جامعیت علمی و عرفانی خویش، توانسته در هر بحث طرحی ارائه کند که دربرگیرنده مشربهای کلامی و فلسفی و عرفانی و منطبق بر مضامین آیات و احادیث باشد. از این رو، برخلاف برخی نویسندگان، به جای دامن زدن به آتش اختلاف اندیشه‌ها و اندیشمندان، مؤلف کاشف الاسرار توفیق یافته است که کثرتها را به وحدت و تقابلها را به توافق کشاند و به خوبی نشان دهد که یک حقیقت است که در آینه‌های گوناگون عقل و دل متکلم و فیلسوف و عارف و محدث و فقیه جلوه‌های متفاوت داشته است و نیز به روشنی آشکار سازد که هر یک از این طوایف، از آنجا که دیدگاه و زبان و اصطلاحات خاصی برای بیان مراد خویش برگزیده و با دیدگاه و زبان و اصطلاحات دیگران ناآشناست، گرچه از همان حقیقتی سخن می‌گویند که دیگران، اما این اختلاف-دیدگاه و زبان و اصطلاح، او را به جبهه‌گیری و نزاع در برابر دیگران واداشته و تا مرز تکفیر و مهدور الدم دانستن آنان کشانده است.

خواننده کاشف الاسرار، کتابی را می‌خواند که یکصد و بیست و هشت سال از عمر تألیف آن می‌گذرد، مع الوصف در موارد متعددی - چه در زمینه عقاید و چه در عرصه اخلاق - با مباحثی عمیق و ارجمند مواجه می‌شود که در هیچ کتاب و اثری به آن دست نیافته است. لحن دلنشین و کلام عمیقاً مؤثر مولی نظر علی، به ویژه آنجا که در نهایت اخلاص و صمیمیت به وعظ و نصیحت می‌پردازد، چنان است که خواننده را که با یک کتاب وزین علمی روبه روست به وادی تزکیه نفس و پالایش روح می‌کشاند و بسا که اشک بر دیدگانش جاری می‌سازد و مآلاً علمی در اختیار او می‌نهد که نور دلهاست نه حجاب اکبر.

ویژگیهای چهارمین چاپ کاشف الاسرار

آنچه دربارهٔ ویژگیهای این چاپ می‌توان گفت به اختصار به قرار زیر است:

۱. متن قدیمی‌ترین چاپ کتاب ملاک عمل قرار داشته و در موارد ضرورت از نسخ چاپهای بعد نیز بهره گرفته شده است و حتی‌المقدور سعی شده نسبت به چاپهای پیشین مبرای از اغلاط مطبعی باشد.

۲. منابع آیات و روایات و مآخذ مطالب تاریخی و علمی، که با تراکم بسیار در سراسر کتاب مندرج می‌باشد، ذکر شده است. منابع و مآخذ مربوط به مطالب هر فصل در پایان آن فصل و به ترتیب شماره‌های مندرج در متن کتاب نقل شده است.

۳. عبارات عربی مندرج در متن کتاب ترجمه شده است. مؤلف علت ذکر بعضی مطالب را به زبان عربی و بدون ترجمه، ناتوانی عده‌ای از خوانندگان از درک مفاهیم و مقاصد آن مطالب و نیز ایجاد حجابی برای اغیار عنوان نموده است؛ لکن پس از گذشت قریب یکصد و سی سال از تألیف کتاب و با توجه به تألیف و ترجمهٔ بسیاری از آثار علمی و فلسفی و عرفانی به زبان فارسی و نیز رهایی جامعه از تعصبات قشری و تنگ‌نظریهای موجود در آن عصر، دلیلی برای محروم نهادن کسانی که با زبان عربی آشنایی ندارند از دسترسی به مطالب بلند و ارزندهٔ علمی و حکمی به نظر نمی‌رسد.

۴. آیات و روایات و سایر متون عربی با حروف سیاه مشخص و اعراب‌گذاری شده است.

۵. با استفاده از رسم‌الخط جدید فارسی و پاراگراف‌بندی و نشانه‌گذاری متن در حد لزوم، قرائت مطالب و در نتیجه درک مضامین آنها سهلتر شده است.



راقم این سطور نخستین بار به اشارهٔ انسان کامل و اهل دلی - که مرهون الطاف و ارشادات اوست - به وجود کتاب ارجمند کاشف الاسرار پی برد و پس از آنکه متوجه شد این گنج گرانقدر دهها سال است به فراموشی سپرده شده و جز در بعضی از کتابخانه‌های قدیمی نسخه‌ای از آن را نمی‌توان یافت، درصدد تجدید چاپ آن برآمد و با صرف حدود هفت سال وقت، کتاب را با ویژگیهای فوق برای انتشار

آماده کرد. نگارنده بر ذمّه خود می داند که همین جا از تمامی دوستانی که در خلال این مدت او را در انجام این مهم به انحاء مختلف تشویق و یاری کردند تشکر کند. در پایان، با امید اینکه انتشار کتاب حاضر با ویژگیهای مذکور مقبول طبع اهل نظر واقع شود، خدای را به شکرانه توفیقی که در انجام این کار نصیب فرمود سپاس می گزارم و با طلب رحمت و رضوان الهی برای مؤلف جلیل القدر آن، توفیق خوانندگان محترم را در دستیابی به دو گوهر گرانسنگ محبت و معرفت از درگاه احدیت مسئلت می نمایم.

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین

مهدی طیب

ویژگیهای ششمین چاپ کاشف الاسرار

پس از مدت کوتاهی از انتشار چاپ اخیر کتاب کاشف الاسرار، به علت استقبال خوانندگان صاحب‌دل و اهل فضل، نسخ آن در بازار کتاب نایاب و علاقه‌مندان به این اثر ارزشمند علمی و معنوی، خواستار چاپ مجدد آن شدند؛ لکن اجابت خواسته این عزیزان چند سالی میسر نشد تا اینکه سرانجام به لطف خداوند، کتاب مذکور برای ششمین بار به چاپ رسید و حاصل آن هم‌اکنون در دستان شما خواننده گرامی قرار دارد.

در این چاپ سعی شد اشتباهات حروفچینی که در چاپ‌های قبل رخ داده بود حتی الامکان برطرف شده و منابع و مأخذ کتاب نیز در حد میسر کامل شود.

در مقدمه چاپ‌های قبل ذکر کرده بودیم که "اغلب تذکره نویسان، همچون خیرالدین زرنکلی صاحب الاعلام و محمد علی مدرس مؤلف ریحانة الادب و شیخ آقابزرگ تهرانی صاحب الذریعه، وی را متولد محلی در خراسان، بین مرورود و بلخ، که به نام طالقان خوانده می‌شود، دانسته‌اند؛ لکن مهدی بامداد مؤلف تاریخ رجال ایران وی را از اهالی سوهان طالقان، در نزدیکی تهران، دانسته است و از عبارت صفحه ۲۵۰ جلد اول کتاب کاشف الاسرار نیز قول اخیر تقویت می‌شود."

پیش از چاپ حاضر، توفیقی به دست آمد که به روستای سوهان واقع در منطقه طالقان در نزدیکی تهران سفر کنم و با ملاقات برخی از خویشاوندان مرحوم مولی نظرعلی طالقانی، که بعضی از آنها در همان روستا ساکن بوده و برخی دیگر هم که ساکن مناطق دیگری بودند، در روز حضور ما در سوهان، به خاطر مراسمی به سوهان آمده بودند، و نیز با مشاهده مدرسه روستا که به نام مرحوم مولی نظرعلی طالقانی نامگذاری شده بود، هرگونه تردید در مورد محل تولد مؤلف گرانقدر کتاب، برطرف گردید.

مباحث ارزنده اعتقادی، اخلاقی و عرفانی کتاب کاشف الاسرار بهترین معرف عظمیت شخصیت علمی و معنوی مؤلف بزرگوار آن، مرحوم مولی نظرعلی

طالقانی، و نیکوترین مبین والایی این اثر گرانقدر است؛ لذا نیازی به نگاشتن مطلبی در این زمینه برای خوانندگان عزیز نمی‌بینم.

به فرموده بزرگ اهل دل و صاحب کمالی که نخستین بار به هدایت ایشان با این اثر گرانبها آشنا شدم "کسانی که به جای خواندن سریع کتاب به قصد اتمام آن، چند صفحه‌ای از کاشف الاسرار را مطالعه و در مورد آن به تفکر پردازند و این کار را در مورد همان چند صفحه، روزهای پیاپی، تاده روز و حتی چهل روز، ادامه دهند، ضمن درک عمیق‌تر مطالب، حقایق ذکر شده به عمق جانشان راه یافته، به تدریج از درون خویش با روح بزرگ مؤلف آن ارتباط پیدا می‌کنند و از راه باطن، از کمالات روحی وی بهره‌مند می‌گردند؛ زیرا صاحب کلام در کلامش حضور دارد و باید سعی نمود از طریق کلام، به صاحب کلام راه پیدا کرد. این اصل در مورد هر کلام حقی صادق است و مصداق اعلای آن، کلام خداوند و سخنان معصومین علیهم السلام است."

مهدی طیب

بهار سال ۱۳۸۶ هجری شمسی